

EXPOSITIONIS EPISTOLÆ AD ROMANOS

G enim mortuus est, ad id pertinet quod est filius David: in quantum autem resurrexit à mortuis, ad id quod est filius dei, & dominus ipsius David, sicut alibi idem **1. Cor. 13.** Apostolus dicit, Nam & si mortuus est ex infirmitate, sed uiuit in virtute dei: ut infirmitas pertineat ad David, vita uero æterna ad virtutē dei. Ideoq; in his ipsis uerbis dominum suum designat eum David dicens, Dixit dominus domino meo, sede ad dexteram meam, Donec ponā inimicos tuos sub pedibus tuis. Ex eo enim quod resurrexit à mortuis, sedet ad dexteram patris. Prædestinatus ergo ex resurrectione mortuorum, ut sederet ad dexteram patris, uidens in spiritu David, non auderet dicere filium suum, sed dominum suum. Unde & consequenter hic adiungit, Iesu Christi domini nostri: postea quā dixit, ex resurrectione mortuorum: tanquā admonēs unde illū David dñm suum potius quā filium esse testatus sit: non autem ait eum prædestinatum à mortuis, sed ex resurrectione mortuorum. Nō enim resurrectione ipsa sua filius apparet, de propria illa & eminentissima dignitate qua etiam est caput Ecclesiæ, cum & ceteri mortui resur-
H præcipatu resurrectionis, quia ex resurrectione omnium mortuorum ipse prædestinatus est: id est, ut præ cæteris & ante cæteros resurgeret designatus. Ut quod hic positum est, filius dei, cum dixisset, prædestinatus est, ad documentum valeat tantæ sublimitatis. Non enim hic prædestinari oportuit, nisi filium dei secundum quod est etiam caput Ecclesiæ, unde illum alio loco primogenitum ex mortuis appellat. Eum enim decebat venire ad iudicium resurgentium, qui præcelsus erat ad exemplum: neq; ad exemplum omnium resurgentium, sed ad exemplum eorum qui sic resurrexerunt sunt, ut cum illo uiuant & regnēt in sempiternum, quorum etiam caput est, tanquam corporis sui. Ex ipso enim resurrectione etiā prædestinatus est, ut ipse princeps fieret: cæterorum autem in sua cōditione resurgentium non princeps, sed iudex est. Nō itaq; ex illorum mortuorum resurrectione prædestinatus est quos est damnaturus. Prædestinatum enim esse ex resurrectione mortuorum, ut præcederet resurrectione mortuorum, uult intelligi Apostolus. Hos autem præcelsus, qui ad ipsum cæleste regnum quō eos præcelsus fecerunt sunt. Propter quod non ait, qui prædestinatus est filius dei ex resurrectione mortuorum Iesus Christus dominus noster: sed, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi domini nostri. Tanquā si diceret, qui prædestinatus est filius dei ex resurrectione mortuorum suorum: hoc est, ad se pertinetium in vitam æternam: uelut si interrogaretur, quorum mortuorum, & respondere, ipsius Iesu Christi dñi nostri. Ex resurrectione enim cæterorum mortuorum non est prædestinatus, quos non præcelsus ad gloriam uitæ æternæ, nō utiq; secuturos, quoniam ad poenas suas impij resurcturi sunt. Ergo ille tanquam filius dei unigenitus, etiam primogenitus ex mortuis prædestinatus est, ex resurrectione mortuorum. Quorum mortuorum, nisi domini nostri Iesu Christi? Per quē accepimus, inquit, gratiam & apostolatam. Gratia cum omnibus fidelibus, apostolatam autem non cum omnibus. Et ideo si tantummodo apostolatam se diceret accepisse, ingratus extitisset gratiæ, qua illi peccata dimissa sunt: tanquā enim mentis priorum operum accepisse apostolatam uideretur. Optime itaque tenet ordinem causæ, ut nemo audeat dicere uitæ prioris meritis se ad Euangelium esse perductum: quando nec ipsi Apostoli, qui cæteris membris post caput corporis supereminent, accipere apostolatam proprie potuissent, nisi prius communiter cum cæteris gratiam quæ peccatores sanat & iustificat accepissent. Quod autem subiungit, Ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius: ad hoc dicit apostolatam se accepisse, ut

obediatur fidei pro nomine domini nostri Iesu Christi: hoc est, ut credant omnes in Christo, & signentur in eius nomine qui salui esse cupiunt. Quam salutem non solis Iudæis, sicut nonnulli qui ex ipsis crediderant arbitrabantur, uenisse iam ostēdit cum ait, In omnibus gentibus, in quibus estis, inquit, & vos uocati Iesu Christi, id est, ut & vos sitis eius Iesu Christi, qui omnium gentium salus est, quanquam non in numero Iudæorum, sed in numero cæterarum gentium sitis inuenti. Hucusque dixit ipse quis esset qui scribit epistolam. Est enim qui scribit epistolam, Paulus seruus Iesu Christi, uocatus Apostolus, segregatus in Euangelium dei. Sed quia occurbat, quod Euangelium? respondit, quod ante promiserat per Prophetas suos, in scripturis sanctis, de filio suo. Item quia occurbat, de quo filio suo? respondit, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est filius dei in uirtute secundum spiritum sancti: ficationis ex resurrectione mortuorum, domini nostri Iesu Christi. Et quasi diceretur, quomodo tu ad eum pertines? respondit, Per quem accepimus gratiam, & apostolatam, ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius. Item quasi diceretur, Quæ igitur causa est ut scribas ad nos? respondit, In quibus estis & vos uocati Iesu Christi. Nunc deinde adiungit ex more epistolæ quibus scribat, Omnibus, inquit, qui sunt Romæ dilectis dei, uocatis sanctis, etiam hic significauit benignitatem dei potius quā meritum illorum. Non enim ait, diligentibus deum: sed, dilectis dei. Prior enim dilexit nos ante omnia merita, ut & nos eum dilecti diligeremus. Inde etiam addidit, uocatis sanctis, Quoniam enim sibi quis tribuere quod uocanti obtemperat, nemo potest sibi tribuere quod uocatus est. Uocatis autem sanctis, non ita intelligendum est, tanquam ideo uocati sint, quia sancti erant: sed ideo sancti effecti, quia uocati sunt. Restat ergo ut salutem dicat, ut compleatur uisum epistolæ principium, tanquam ille illis salutem: pro eo autem ac si diceret salutem, Gratia uobis, inquit, & pax à deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Nō enim omnis gratia est à deo. Nam & iudices mali præbent gratiam in accipiendis personis aliqua cupiditate illi, aut timore perterriti. Neque omnis pax est vel ab illo, unde ipse dominus discernens ait, Pacem meam do uobis: adiungens etiam & dicens, non se talem pacem dare qualem dat hic mundus. Gratia est ergo à deo patre, & domino nostro Iesu Christo, qua nobis peccata remittuntur, quibus aduerfabamur deo. Pax uero ipsa qua reconciliamur deo. Cum enim per gratiam remissis peccatis absumptæ fuerint inimicitia, restat ut pace adhæreamus illi à quo nos sola peccata dirimebant. Sicut Propheta dicit, Non grauiabitur **Ioan. 14.** aurem ut non audiat, sed peccata uestra inter uos & deum separant. Quibus remissis per fidem domini nostri Iesu Christi, nulla separatione interueniente pax erit. Fortasse autem quisque miretur, quomodo intelligenda sit iustitia iudicis dei, cum gratiam præbet ignoscendo peccatis. Sed hoc planè iustum est apud deum, quia uere iustum est, ut ij quos peccatorum suorum poenitet, eo tempore quo nondum poenarum manifestus terror apparet, misericorditer separeretur ab eis qui defensiones peccatorum suorum pertinaciter exquirentes, nulla poenitentia corrigi uolūt. Iniustum est enim ut cum his illi ad consortium poenale copulentur, qui uocantem deum non spreuerunt, & peccantes displicuerunt sibi, ut quemadmodum ille peccata eorum, sic etiam ipsi odissent sua. Ea enim demum est humane iustitiæ disciplina, non in se amare, nisi quod dei est, & odisse quod proprium est: nec ap probare peccata sua, nec in eis alium improbare, sed seipsum, nec putare satis sibi esse ut sua peccata displiceant, nisi etiam vigilantissima deinceps intentione uitentur,

Col. 1.

Ioan. 14.

M

Esa. 59.